

การพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต
Entrepreneurship development and career promotion based on local
wisdom to increase the income of the elderly in Srisunthon
Sub-District, Thalang District, Phuket Province

เอกพล วงศ์เสรี¹, เฉลิมพร วรพันธ์กิจ², กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์³, พรรณวดี กิตติอุดมรัตน์⁴

วนิดา หาญเจริญ⁵ และ ฮาริส อันนันหนับ⁶

Ekkaphon Wongsaree¹, Chalermphorn Worraphantakit², Kamonwan Kittitudomrat³,

Phanwadee Kittitudomrat⁴, Wanida Hancharoen⁵ and Haris Annannap⁶

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต^{1,3,4,5,6}

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต²

Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University, Thailand^{1,3,4,5,6}

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University, Thailand²

Corresponding Author, Email: ekkaphon.w@pkr.ac.th¹

Received: 2024-12-05; Revised: 2025-10-26; Accepted: 2025-10-30

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น และ 2) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีใช้แนวคิดการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ ตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลศรีสุนทร จำนวน 384 คน และลูกค้ำที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร จำนวน 384 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบชั้นภูมิ ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์จำนวน 14 คน และสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที (t-test) และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) ในกรณีการวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้ำให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสภาพที่เป็นจริงให้ความเห็นแตกต่างกันในด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพมากที่สุด ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นให้ความเห็นแตกต่างกันในด้านทักษะของผู้ประกอบการมากที่สุด ผลการศึกษาประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า ค่า PNI Modified เท่ากับ 0.28 เมื่อพิจารณา รายชื่อยี่ห้อ PNI Modified เท่ากับ 0.30 จำนวน 3 รายการ ได้แก่ กลุ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มทักษะการบริหารจัดการ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็ง 2) แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการ และส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต ควรฝึกอบรมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะใหม่ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความถนัดและสนใจของผู้สูงอายุ พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

เทคโนโลยี และส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง ด้วยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุ

องค์ความรู้และข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้สูงอายุในตำบลศรีสุนทรให้มีทักษะ และคุณลักษณะของผู้ประกอบการ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความถนัด ความสนใจ และเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งช่วยยกระดับรายได้ให้กับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การพัฒนาผู้ประกอบการ, การส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น, รายได้, ผู้สูงอายุ

Abstract

This article aims to 1) assess the needs and 2) suggest guidelines for entrepreneurship development and career promotion based on local wisdom. The research design is a mixed-method research using the concept of needs assessment research as a research framework. The research area is Srisunthon Sub-District, Thalang District, Phuket Province. The quantitative sample consists of 384 elderly people living in the Srisunthon Sub-District and 384 customers who purchased local products from the elderly people in the Srisunthon Sub-District. The stratified selection method was used. The interviewees were 14 people, and the focus group discussions. There were 3 research instruments: 1) questionnaires, 2) in-depth interviews, and 3) focus group discussions. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and PNI modified for quantitative research. For qualitative research, content analysis was used, and descriptive writing was done. Data triangulation was conducted. The results of the research found that 1) the elderly people in the Srisunthon Sub-District and customers gave their opinions about the degree of success and importance in entrepreneurship development and career promotion based on local wisdom in various aspects that are statistically significantly different at the 0.05 level, where the degree of success gives the most different opinions in the career promotion process, while the importance that should be given the most different views in the entrepreneurial skills. The study's results assessing the necessity found that the PNI Modified value was 0.28. When considering each item, the PNI Modified value was 0.30 for 3 items: entrepreneurship skills group, management skills group, and promotion of career grouping to create strength. 2) Guidelines for entrepreneurship development and career promotion based on local wisdom to increase the income of the elderly in the Srisunthon Sub-District, Thalang District, Phuket Province should train entrepreneurship skills and new skills related to local wisdom according to the aptitude and interests of the elderly, develop products and services that meet market demands, be aware of technological changes, and promote strong career grouping with cooperation from the government sector, private sector, educational institutions, and elderly networks.

The knowledge and findings from this research will be useful in developing the skills and characteristics of entrepreneurs in the elderly in Srisunthon Sub-District, including

promoting careers based on local wisdom, according to the aptitudes, interests, and suitability of elderly, which will help increase their income.

Keywords: Entrepreneurship development, Career promotion based on local wisdom, Income, Elderly

บทนำ

ผู้สูงอายุประเทศไทยประสบปัญหาความยากจนเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.2 ซึ่งผู้สูงอายุคนใดที่ไม่มีรายได้หรือหลักประกันในรูปแบบอื่นรองรับ จะมีเพียงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 600-1,000 บาท เพื่อใช้สำหรับการดำรงชีพ หากไม่มีการปรับใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมจะทำให้อัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานและภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ประกอบกับในปี 2562 ภูมิภาคที่มีสัดส่วนคนจนสูง คือ ภาคใต้ ร้อยละ 11.27 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ทั้งนี้พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีดัชนีการบริโภคภาคเอกชนหดตัวร้อยละ -57.6 โดยการใช้จ่ายหดตัวในทุกหมวดจากปัจจัยสนับสนุนด้านกำลังซื้อภาคครัวเรือนที่ยังอ่อนแอทั้งในมิติการจ้างงาน รายได้และความเชื่อมั่นที่อยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานแรงงาน จังหวัดภูเก็ต, 2563) เมื่อพิจารณาสัดส่วนคนจนในจังหวัดภูเก็ต จากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) ที่ได้ทำการสำรวจประชากรในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 182,315 คน พบว่า สัดส่วนคนจน (มีรายได้) มากถึง 2,070 คน และพื้นที่ที่มีสัดส่วนคนจน (มีรายได้) มากที่สุด คือ อำเภอถลาง มีสัดส่วนคนจนในมีรายได้ จำนวน 1,260 คน (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2565) ขณะเดียวกันในเขตอำเภอถลาง ตำบลศรีสุนทร มีจำนวนผู้สูงอายุสูงถึง 3,372 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) ซึ่งปัญหาที่กล่าวมาจะมีแนวทางให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีรายได้เพิ่มมากขึ้นได้อย่างไร ทั้งนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้กำหนดกรอบแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวไว้ในหมวดหมู่ที่ 9 กลยุทธ์ย่อยที่ 3.3 ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มุ่งสนับสนุนระบบสวัสดิการทางเลือกที่จัดโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ และหมวดหมู่ที่ 12 ในกลยุทธ์ย่อยที่ 1.5 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลเมืองมีคุณค่าของสังคม ให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญา ที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตสู่คนรุ่นหลัง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) องค์ความรู้จากงานวิจัยการพัฒนาผู้ประกอบการผู้สูงอายุ ดังเช่น งานวิจัยของจิตระวี ทองเถา, รุ่งโรจน์ สงสระบุญ, บุศรา นิยมเวช, ปัทมตา โอภาสพงษ์ และเอกภพ มณีนารถ (2567) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล พบว่า หลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ควรประกอบด้วย 1) การสร้างนวัตกรรม 2) การเขียนแผนธุรกิจ 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 5) การตลาดออนไลน์ 6) การสื่อสารการตลาด 7) การวิเคราะห์ปัญหา และ 8) ระบบอีคอมเมิร์ซ หรืองานวิจัยของ อัญชลี ชัยศรี และสุนทร ปัญะพงษ์ (2568) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้สูงอายุมีความสนใจต้องการเพิ่มรายได้ พัฒนาอาชีพ และนิยมการฝึกอบรมในรูปแบบที่เรียนรู้ได้จริง อย่างไรก็ตามมีปัญหาหรืออุปสรรคในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาขาดเงินทุน และปัญหาขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี จึงเกิดช่องว่างของงานวิจัย (Research Gap) แม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ประกอบการผู้สูงอายุ แต่ยังขาดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาผู้ประกอบการผู้สูงอายุบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต โดยการผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานองค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา วัฒนธรรม และนวัตกรรม มีส่วนช่วยพัฒนาธุรกิจ

สินค้า และบริการรูปแบบใหม่ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม (พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2561, 2561)

สำหรับตำบลศรีสุนทร อำเภอล่าง จังหวัดภูเก็ต มีเนื้อที่ประมาณ 20,597 ไร่ หรือประมาณ 32.95 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอล่าง มีจำนวน 8 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลศรีสุนทร ประมาณร้อยละ 75 ประกอบอาชีพการเกษตร รองลงมาได้แก่ ด้านปศุสัตว์ การประมง ประมาณร้อยละ 10 ด้านการบริการ ประมาณร้อยละ 15 มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การทำเครื่องจักสาน และการทำดอกไม้จันทน์ สำหรับสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ได้แก่ ผ้าบาติก แอ่งไต้ปลาแห้ง น้ำพริกกุ้งเสียบ เป็นต้น (เทศบาลตำบลศรีสุนทร, 2562) แม้ตำบลศรีสุนทรมีแหล่งท่องเที่ยวทรัพยากรธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย แต่ยังคงขาดความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งยังขาดการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมรายได้ของชุมชนให้ยั่งยืน (อำพร ผสมทรัพย์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565) จากปัญหาและอุปสรรคข้างต้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีทักษะและคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความเติบโตของธุรกิจ โดยแสวงหาผลกำไรจากโอกาสและข้อได้เปรียบทางธุรกิจ สามารถใช้เงินทุนของตัวเองหรือจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และยอมรับความเสี่ยงและความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น (วาทีต อินทุลักษณ์, 2565, สมคิด บางโม, 2559, Hisrich, Peters, & Shepherd, 2020, Kuratko, 2017) รวมถึงการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเน้นสำรวจความต้องการและสภาพอาชีพของประชาชน ผูกอบรมตามความสนใจ ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และวิจัยพัฒนาพร้อมประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และมีส่วนร่วม ติดตามประเมินผล ปรับปรุงกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนทุกระดับ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประเมินความต้องการจำเป็น และเสนอแนะแนวการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอล่าง จังหวัดภูเก็ต การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของผู้ประกอบการ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทำให้ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอล่าง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอล่าง จังหวัดภูเก็ต

การทบทวนวรรณกรรม

1. ยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน ตลาด และข้อมูล ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ สำหรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดชีวิต การพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย การพัฒนาศักยภาพช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะ

อาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ ส่วนการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มุ่งเน้นปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงาน กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่ และการรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

เมื่อพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัย รวมทั้งการพัฒนาผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพในการทำงาน และต้องการพัฒนาตนเองหลังเกษียณ ทั้งนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนในสังคมสูงวัยที่มีช่วงชีวิตที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะให้ได้ตลอดเวลา รวมทั้งพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดการสืบสานและต่อยอดการพัฒนาสังคมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคนต่างวัย รวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ประกอบการผู้สูงอายุ

ฮิสริช, ปีเตอร์ส และเชพเพิร์ด (Hisrich, Peters, & Shepherd, 2020) ได้ให้ความหมายของผู้ประกอบการ ว่าหมายถึง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและเติบโตของธุรกิจ รวมทั้งการเติบโตและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ โดยผู้ประกอบการอาจมีจุดเริ่มต้นที่ยาก และดำเนินการธุรกิจจากโอกาสในการได้รับกำไร โดยสถานการณ์ในการนำเสนอสินค้า บริการ วัตถุดิบและวิธีการจัดระเบียบใหม่ ๆ ที่ขายได้ในราคาที่สูงกว่าต้นทุนของผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมประเภทหนึ่งที่รวมถึง 1) การริเริ่ม 2) การจัดองค์การและการตระหนักถึงกลไกทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อเปลี่ยนแปลงทรัพยากรและสถานการณ์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ และ 3) การยอมรับความเสี่ยงและความล้มเหลว

คุรคโค (Kuratko, 2017) ได้ให้ความหมายของผู้ประกอบการ ว่าหมายถึง บุคคลที่เห็นโอกาสในความสับสนและตอบสนองเชิงรุกต่อการเปลี่ยนแปลง พวกเขาเผชิญความท้าทาย จัดการความไม่แน่นอน สร้างสิ่งใหม่ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เปรียบเสมือนนักกีฬา นักดนตรี และนักบินที่ทุ่มเทฝีมือและความกล้าเพื่อสร้างความสำเร็จและผลกระทบต่อโลกธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

วาทิต อินทูลักษณ์ (2565) ได้ให้ความหมายของผู้ประกอบการ ว่าหมายถึง ผู้ที่เริ่มก่อตั้งธุรกิจโดยมองเห็นโอกาส ใช้เงินทุนของตัวเองหรือจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ และนำความรู้ความสามารถ มาใช้ในเชิงสร้างสรรค์โดยมุ่งหวังผลกำไรและความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการพร้อมยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ผู้ประกอบการจะเกี่ยวข้องกับการแสวงหาโอกาสและข้อได้เปรียบเพื่อส่งผลให้ธุรกิจมีผลการดำเนินงานที่เหนือกว่า โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวหรือเชิงรุกในการใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมภายนอก

อาจสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่เริ่มก่อตั้งธุรกิจ แสวงหาโอกาส สร้างสรรค์รับความเสี่ยง เปลี่ยนแปลงตลาด ควบคุมธุรกิจด้วยตนเอง และขับเคลื่อนโลกธุรกิจไปข้างหน้าท่ามกลางความไม่แน่นอนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จ อาจจำแนกได้เป็น 5 กลุ่ม (วาทิต อินทูลักษณ์, 2565) ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Skills) ประกอบด้วย 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การบริหารความเสี่ยง 3) การบริหารเงินทุน และ 4) ความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ

2. กลุ่มทักษะการบริหารจัดการ (Managerial Skills) ประกอบด้วย 1) การตัดสินใจทางการบริหาร 2) การจัดการเชิงกลยุทธ์ 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) การวางแผนการเงินและระบบบัญชี 5) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ และ 6) การจัดทำแผนธุรกิจ

3. กลุ่มทักษะการสื่อสารและการตลาด (Interpersonal and Marketing Communication Skills) ประกอบด้วย 1) การจัดการ และวางแผนทางการตลาด 2) การออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาด 3) การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และ 4) การสร้างตราสินค้า

4. กลุ่มการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ (Environmental Adaptation Skills) ประกอบด้วย 1) เศรษฐกิจ 2) การเมืองและกฎหมาย 3) สังคมและวัฒนธรรม 4) เทคโนโลยี และ 5) การต่างประเทศ

5. กลุ่มการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ (Business Development Skills) ประกอบด้วย 1) การเพิ่มยอดขาย และทำกำไร 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) การเข้าใจผู้บริโภค 4) กลยุทธ์การขยายธุรกิจ และ 5) ธุรกิจระหว่างประเทศ

แบคแมน คาร์ลสัน และเคเคซี (Backman, Karlsson & Kekezi, 2019) ได้รวบรวมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคู่มือการวิจัยเรื่องการประกอบการและการสูงวัย (Introduction to the Handbook of research on entrepreneurship and aging) การตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการของผู้สูงอายุเป็นทางเลือกหนึ่งนอกเหนือจากการว่างงาน การมีงานทำ หรือเกษียณอายุ อย่างไรก็ตาม เหตุผลที่แน่ชัดในการเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการนั้นมีความหลากหลายมาก มีปัจจัยที่ผลักดันเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการผู้สูงอายุมีหลายประการ เช่น โอกาสทางธุรกิจ ความปรารถนาในความเป็นอิสระ การติดตามความฝัน ผลงานในอาชีพ และการเติบโตในเศรษฐกิจบนฐานความรู้ รวมถึงข้อจำกัดของตลาดแรงงาน การเลือกปฏิบัติด้านอายุ ความพร้อมของทรัพยากรทางการเงิน เวลา และสุขภาพด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับการสร้างและเติบโตของธุรกิจ การเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการของผู้สูงอายุเกิดขึ้นด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น โอกาสทางธุรกิจ ความปรารถนาในความเป็นอิสระ การติดตามความฝัน เป็นต้น อย่างไรก็ตามมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ตลาดแรงงาน การเลือกปฏิบัติด้านอายุ และความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งนี้การพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของผู้สูงอายุที่สำคัญ ได้แก่ 1) แสวงหาผลกำไรจากโอกาสและข้อได้เปรียบทางธุรกิจ 2) ใช้เงินทุนของตัวเองหรือจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ 3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) ยอมรับความเสี่ยงและความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น 5) สร้างการเปลี่ยนแปลง 6) ดำเนินการและควบคุมธุรกิจด้วยตนเอง 7) นำเสนอสินค้า บริการ วัตถุดิบ และวิธีการจัดระเบียบใหม่ที่ยั่งยืนในราคาสูงกว่าต้นทุนของผลิตภัณฑ์ 8) เผชิญกับความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมภายนอก 9) ดำเนินการในเชิงรุกสำหรับความเปลี่ยนแปลงในตลาดขับเคลื่อนโลกของธุรกิจไปข้างหน้า 10) ทำลายกับสิ่งที่ไม่รู้จักและสร้างอนาคตอย่างต่อเนื่อง

3. แนวคิดการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2563) ได้กล่าวถึงหลักการส่งเสริมอาชีพ ตามหลักแนวคิดและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น 2) การฝึกอบรมตามความต้องการของประชาชน 3) การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ 4) การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี 5) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา 6) การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ เน้นการมีส่วนร่วม และ 7) การติดตามและประเมินผล เพื่อนำไปสู่ความต้องการของประชาชนในทุกระดับ

กรมการพัฒนาชุมชน (2562) ได้ดำเนินการส่งเสริมการสร้างอาชีพที่เป็นสัมมาชีพ โดยไม่ทำให้เกิดการเบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายได้มากกว่ารายจ่ายให้กับ

ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ และมีความพร้อมเข้ารับการอบรมอาชีพ โดยใช้แนวคิดชาวบ้านสอนชาวบ้าน สอนอาชีพที่เขาต้องการอยากทำ ประกอบกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน เป็นความพอเพียงขั้นพื้นฐานในระดับครอบครัว ให้ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่พึ่งตนเองได้อย่างมีความสุข ยกระดับรายได้พ้นความยากจน ด้วยการพึ่งพาอาศัยกันในแนวราบทั้งการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต การฝึกอบรมอาชีพของครัวเรือนที่ทำให้เกิดรายได้

กรมกิจการผู้สูงอายุ (2564) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ ว่ามีอุปสรรค 4 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะติดต่อผู้สูงอายุ 2) ความพร้อมด้านสุขภาพ 3) สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย 4) กฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไป ตัวอย่างของการส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างมีความสุข ได้แก่ 1) ปลูกผักหรือทำสวน 2) ทำอาหารหรือทำขนมขาย 3) งานฝีมือหรืองานศิลปะ 4) นักเขียนหรือนักแปล 5) ถ่ายภาพขาย 6) ขายของออนไลน์ 7) สอนหนังสือออนไลน์ 8) ลงทุน 9) เป็นที่ปรึกษาในองค์กร 10) เปิดบ้านพักโฮมสเตย์

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ส่วนราชการต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังเช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพ ตามหลักแนวคิดและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ มีรายได้พึ่งตนเองได้ เช่นเดียวกับกับกรมการพัฒนาชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพที่เป็นสัมมาชีพ โดยใช้แนวคิดชาวบ้านสอนชาวบ้าน สอนอาชีพที่เขาต้องการอยากทำ ขณะที่กรมกิจการผู้สูงอายุได้กล่าวถึงการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ ว่ามีอุปสรรค 4 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะติดต่อผู้สูงอายุ 2) ความพร้อมด้านสุขภาพ 3) สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย 4) กฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment Research) ของสุวิมล ว่องวาณิช (2562) ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ กระบวนการ และตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต ปี พ.ศ.2565 จำนวน 3,372 คน ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม (Sample Size) ตามสูตรของ Yamane (1973) ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 358 คน เพื่อความเหมาะสมในการศึกษา คณะผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเป็น 384 คน โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นชั้นภูมิ (Stratum) ตามพื้นที่ตำบลศรีสุนทร 8 หมู่บ้าน และสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) เนื่องจากจำนวนหมู่บ้านมี 8 หมู่บ้าน ๆ ละ 48 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยให้แต่ละหน่วยมีโอกาสถูกเลือกเท่ากันหมดทุกหน่วยซึ่งใช้วิธีการจับฉลากแบบใส่กลับ (Sampling with Replacement) ทั้งนี้ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตัวแทนผู้สูงอายุ โดยอาศัยบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต ที่ทำการศึกษาค้นคว้าตามจำนวน

1.2 ลูกค้ำ ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรของลูกค้ำที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของคอกเรน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 384 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบบังเอิญจากลูกค้ำที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรที่ทำการศึกษาค้นคว้าตามจำนวน

2. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการเลือกตามกลุ่ม (Stratified Purposive Sampling) โดยเลือกตัวแทนในแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต โดยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ศิริพร จิรวัดนกุล, 2552) จำนวน 14 คน ได้แก่ 1) ตัวแทนผู้นำ/สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร จำนวน 6 คน 2) ตัวแทนผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดง สำนักงานเกษตรอำเภอดง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต และเทศบาลตำบลศรีสุนทร 3) ตัวแทนภาคเอกชน จำนวน 3 คน ได้แก่ ตัวแทนธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก

2.2 ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการเลือกตามกลุ่ม (Stratified Purposive Sampling) โดยเลือกตัวแทนในแต่ละกลุ่มกับการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ศิริพร จิรวัดนกุล, 2552) โดยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้นำ/สมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร จำนวน 6 คน ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 6 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดง สำนักงานเกษตรอำเภอดง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุนทร และเทศบาลตำบลศรีสุนทร) และภาคเอกชน จำนวน 3 คน (ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก) พร้อมทั้งให้เข้าร่วมโครงการบริการวิชาการ “การพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต” โดยมีวิทยากร คุณอำพร ผสมทรัพย์ ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สูงอายุ ณ พื้นที่ตำบลศรีสุนทร รวมทั้งบูรณาการบริการวิชาการกับการเรียนการสอน การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับคณาจารย์

และนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เพื่อเป็นข้อมูลประกอบแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

เครื่องมือในการวิจัย

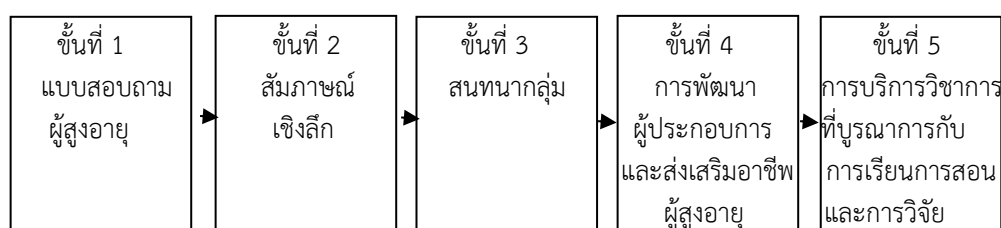
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI Modified) และเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตในด้านต่าง ๆ ระหว่างผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้า รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ โดย 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 2) ร่างเครื่องมือแบบสอบถาม และ 3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553, สุวิมล ติรกานันท์, 2546) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น 0.84

2. เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาเชิงปริมาณในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ และการบริการวิชาการที่บูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัย สามารถแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยง และลำดับก่อนหลังในการดำเนินการวิจัย ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่ และทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) มีสูตรในการคำนวณค่า PNI modified = (I-D)/D โดย I = Importance หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น ขณะที่ D = Degree of success หมายถึง สภาพที่เป็นจริง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไป

น้อย ค่าดัชนีนี้ที่มีค่ามากแปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับความสนใจพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า โดยตั้งเกณฑ์การประเมินไว้ว่า ความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากับหรือมากกว่า 0.30 ถือว่า มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา และเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ถือเป็นการต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วจัดหมวดหมู่ โดยกำหนดประเด็น แล้วพรรณนาความ พร้อมทั้งแสดงข้อค้นพบที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม มาแสดงข้อมูลไว้เพื่อสนับสนุนข้อมูลทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) (สุภางค์ จันทวนิช, 2559) ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ที่ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล แล้วนำมาเปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดงหลวง จังหวัดภูเก็ต

โดยภาพรวมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่าผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรให้ความเห็นที่แตกต่างกันในด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาด้านทักษะของผู้ประกอบการ และด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ แตกต่างก็น้อยที่สุด และให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรให้ความเห็นที่แตกต่างกันในด้านทักษะของผู้ประกอบการมากที่สุด รองลงมาด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ แตกต่างก็น้อยที่สุด

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดงหลวง จังหวัดภูเก็ต ในภาพรวมมีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.28 โดยค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของผู้สูงอายุ เท่ากับ 0.20 ขณะที่ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของลูกค้า เท่ากับ 0.38 ในทัศนะของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร มีความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.30 จำนวน 3 รายการ เป็นด้านทักษะของผู้ประกอบการ จำนวน 2 รายการ ได้แก่ กลุ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และกลุ่มทักษะการบริหารจัดการ และด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 รายการ ได้แก่ การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ โดยการส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะและประสบการณ์บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงของการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ตในด้านต่าง ๆ ระหว่างผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร

รายการประเมิน	ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร			ลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น			ค่าความ	t	P	สรุป
	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่เป็นจริง			ต่าง			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$			
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ	3.38	0.42	ปานกลาง	2.82	0.78	ปานกลาง	0.56	12.22	0.00*	แตกต่าง
2. ด้านทักษะของผู้ประกอบการ	3.57	0.58	มาก	2.77	0.81	ปานกลาง	0.8	15.66	0.00*	แตกต่าง
3. ด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.63	0.60	มาก	2.88	0.70	ปานกลาง	0.75	15.98	0.00*	แตกต่าง
รวม	3.53	0.43	มาก	2.82	0.73	ปานกลาง	0.70	16.41	0.00*	แตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ตในด้านต่าง ๆ ระหว่างผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร

รายการประเมิน	ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร			ลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น			ค่าความ	t	P	สรุป
	สภาพที่ควรจะเป็น			สภาพที่ควรจะเป็น			ต่าง			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$			
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ	4.04	0.63	มาก	3.85	0.80	มาก	0.19	3.56	0.00*	แตกต่าง
2. ด้านทักษะของผู้ประกอบการ	4.32	0.69	มาก	3.82	0.84	มาก	0.50	8.99	0.00*	แตกต่าง
3. ด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.37	0.66	มาก	3.96	0.75	มาก	0.41	8.03	0.00*	แตกต่าง
รวม	4.24	0.56	มาก	3.88	0.77	มาก	0.37	7.54	0.00*	แตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 สรุปผลประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต

ความต้องการจำเป็น	ค่า PNI modified ภาพรวม	ลำดับ	ค่า PNI modified ผู้สูงอายุ	ลำดับ	ค่า PNI modified ลูกค้า	ลำดับ
1. ด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ	0.27	3	0.20	2	0.37	3
1.1 แสวงหากำลังใจจากโอกาสและข้อได้เปรียบทางธุรกิจ	0.29	(1)	0.20	(3)	0.38	(1)
1.2 ใช้เงินทุนของตัวเองหรือจากแหล่งเงินทุนอื่นๆ	0.26		0.18		0.35	
1.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	0.24		0.16		0.36	
1.4 ยอมรับความเสี่ยงและความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น	0.27		0.20	(3)	0.37	
1.5 สร้างการเปลี่ยนแปลง	0.28		0.20	(3)	0.38	(1)
1.6 ดำเนินการและควบคุมธุรกิจด้วยตนเอง	0.27		0.17		0.38	(1)
1.7 นำเสนอสินค้า บริการที่ขายได้ในราคาสูงกว่าต้นทุนของผลิตภัณฑ์	0.29	(1)	0.22	(2)	0.37	

ความต้องการจำเป็น	ค่า PNI modified ภาพรวม	ลำดับ	ค่า PNI modified ผู้สูงอายุ	ลำดับ	ค่า PNI modified ลูกค้า	ลำดับ
1.8 เผชิญกับความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมภายนอก	0.29	(1)	0.11		0.37	
1.9 ดำเนินการในเชิงรุกสำหรับความเปลี่ยนแปลงในตลาด	0.27		0.15		0.35	
1.10 ทำหายกับสิ่งที่ไม่รู้จักและสร้างอนาคตอย่างต่อเนื่อง	0.26		0.24	(1)	0.35	
2. ด้านทักษะของผู้ประกอบการ	0.28	1	0.21	1	0.38	1
2.1 กลุ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	0.30	(1)	0.23	(1)	0.39	(1)
2.2 กลุ่มทักษะการบริหารจัดการ	0.30	(1)	0.23	(1)	0.38	(3)
2.3 กลุ่มทักษะการสื่อสารและการตลาด	0.29	(3)	0.23	(1)	0.36	
2.4 กลุ่มการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ	0.26		0.19		0.36	
2.5 กลุ่มการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ	0.26		0.18		0.39	(1)
3. ด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.28	1	0.20	2	0.38	1
3.1 การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพของประชาชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.27		0.18		0.37	
3.2 การฝึกอบรมตามความต้องการของประชาชน กลุ่มอาชีพในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ สร้างโอกาสในการทำงาน สร้างรายได้ บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.29	(2)	0.24	(1)	0.36	
3.3 การส่งเสริมกรรมกรกลุ่มอาชีพโดยการส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะและประสบการณ์บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.30	(1)	0.22	(2)	0.36	
3.4 การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของประชาชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.27		0.17		0.39	(1)
3.5 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในท้องถิ่นเพื่อสร้างองค์ความรู้ทักษะการบริหารจัดการ และสร้างโอกาสในการแข่งขัน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.27		0.19		0.38	(3)
3.6 การส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.29	(2)	0.21	(3)	0.39	(1)
3.7 การติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น และปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปสู่ความต้องการของประชาชนในทุกระดับบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	0.27		0.20		0.37	
ภาพรวม	0.28		0.20		0.38	

2. แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดงหลวง จังหวัดภูเก็ต

จากการศึกษาความเห็นของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวแทนผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง พบว่า 1) การพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 1.1) ฝึกอบรมทักษะใหม่ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.2) ฝึกอบรมที่หลากหลายตามความถนัดและสนใจของผู้สูงอายุ 1.3) อบรมด้านการบริหารจัดการธุรกิจ 1.4) ประกอบอาชีพบนฐานทุนทรัพยากรธรรมชาติ 2) การนำเทคโนโลยีมาช่วยพัฒนา ประกอบด้วย

2.1) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการตลาด 2.2) ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ 2.3) ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร สร้างจุดเด่น เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของผู้สูงอายุ 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของ ตลาด ประกอบด้วย 3.1) สร้างผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น 3.2) ปรับปรุงและพัฒนาสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และสวยงาม 3.3) พัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้มีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ผ่านการรับรองด้านประสิทธิภาพ คุณภาพและความปลอดภัย 4) การสร้างเครือข่ายการค้าและการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4.1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ 4.2) เชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ประกอบการอื่นๆ ในชุมชน 4.3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน 5) การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ประกอบด้วย 5.1) การสนับสนุนด้านเงินทุน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน 5.2) การส่งเสริมด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าชาวไทยและชาวต่างชาติ 5.3) การสนับสนุนด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ 5.4) การสนับสนุนพื้นที่ในการจัดจำหน่ายหรือแสดงสินค้า เช่น โรงแรม ห้างสรรพสินค้า เชื่อมโยงวัฒนธรรมย้อนยุค 5.5) การนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนใช้ต้อนรับลูกค้าของโรงแรม หรือในการจัดงานประเพณี งานอีเวนต์ต่าง ๆ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ในภาพรวมมีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.28 โดยค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของผู้สูงอายุ เท่ากับ 0.20 ขณะที่ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของลูกค้า เท่ากับ 0.38 ในทัศนะของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรมีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.30 จำนวน 3 รายการ เป็นด้านทักษะของผู้ประกอบการ จำนวน 2 รายการ ได้แก่ กลุ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และกลุ่มทักษะการบริหารจัดการ และด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 รายการ ได้แก่ การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ โดยการส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะและประสบการณ์บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร ส่วนใหญ่มีความเป็นผู้ประกอบการน้อย ประกอบการในลักษณะครัวเรือน ผู้สูงอายุใช้ทักษะเดิมที่มีอยู่ทำเป็นอาชีพหรือทำร่วมกับลูกหลาน ผู้สูงอายุประสบปัญหาขาดเงินทุน ไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีจุดเด่น อัตลักษณ์ ไม่ค่อยมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ และขาดการต่อยอดจากฐานผู้สูงอายุสู่รุ่นลูกหลาน จึงทำให้มีความต้องการจำเป็นในกลุ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และกลุ่มทักษะการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรมีทักษะในการผลิตสินค้า แต่ขาดกำลังการผลิต ช่วงสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการรวมตัวของผู้สูงอายุในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้การทำงานชะงักไป รวมถึงผู้สูงอายุมีภารกิจส่วนตัวทำให้การทำงานลดลง เช่น ต้องรับส่งบุตรหลานไป-กลับโรงเรียน เป็นต้น การระดมผู้สูงอายุในชุมชนมาทำงานร่วมกันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้มีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ การแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะและประสบการณ์บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 ใน 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง รวมถึง 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) รวมทั้งสอดคล้องกับพายุ นาวาคุระ (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง อุดรราชธานี จังหวัดอุดรราชธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและสถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการรวมกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมกับ ชุมชน และสภาพร่างกายของตน พร้อมทั้งสนใจเข้าร่วมฝึกอบรมอาชีพที่มีมาตรฐาน เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ และรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงตนเองและครอบครัว นอกจากนี้สอดคล้องกับ Fachinger (2019) ที่ได้ทำการ วิจัยเรื่อง “ผู้ประกอบการอาวุโส การจ้างงานตนเองของผู้สูงอายุ (Senior Entrepreneurship. Self-employment by Older People an Uncharted Territory)” พบว่า ศักยภาพทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ ยังคงใช้ไม่เต็มที่ จึงควรส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการในกลุ่มนี้ เพราะนอกจากคนรุ่นใหม่แล้ว ผู้สูงอายุก็มี ศักยภาพทางเศรษฐกิจที่สำคัญและเติบโตได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม แรงจูงใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการเป็น ผู้ประกอบการยังไม่ได้มีการสำรวจมากนัก ดังที่ Gimmon, Yitshaki, & Hantman (2018) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การเป็นผู้ประกอบการในยุคที่สาม: แรงจูงใจและความตั้งใจของผู้เกษียณอายุ (Entrepreneurship in the third age: retirees' motivation and intentions)” โดยเป็นการศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับแรงจูงใจใน การเป็นผู้ประกอบการในชีวิตบั้นปลาย ซึ่งได้ขยายแนวคิดเรื่องการสูงวัยอย่างกระตือรือร้น ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจของผู้สูงอายุในการเป็นผู้ประกอบการมักมาจากปัจจัยดัง เช่น ความพึงพอใจในตนเอง และคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งแตกต่างกับกรณีผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรที่มุ่งรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง แลกเปลี่ยน ความรู้ และสร้างความสุขจากการทำงานร่วมกัน มากกว่ามุ่งหากำไร ทั้งนี้สะท้อนความแตกต่างระหว่างสังคม ตะวันตกที่เน้นปัจเจกนิยม กับสังคมตะวันออกที่เน้นการอยู่ร่วมกันและพึ่งพากันในชุมชน

เมื่อพิจารณาสภาพที่เป็นจริงในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐาน ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ พบว่าโดยภาพรวมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ให้ความเห็น เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าให้ความเห็นที่แตกต่างกันในด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิ ปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด (โดยเฉพาะประเด็นการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจน เทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของประชาชน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หน่วยงานภาครัฐมีงบประมาณสนับสนุนอย่างจำกัดในการส่งเสริมอาชีพ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ตให้เงิน 30,000 บาท ไม่มีดอกเบี้ย ถ้าสนใจเกี่ยวกับอาชีพ สามารถขอฝึกอบรม ได้ ทำให้ผู้สูงอายุในตำบลศรีสุนทรไม่เกิดความสนใจเข้าร่วมโครงการ รองลงมาด้านทักษะของผู้ประกอบการ (โดยเฉพาะประเด็นกลุ่มการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุในตำบลศรีสุนทรมีความ ต้องการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้สนใจ และต้องการมาสานต่อ เช่น กลุ่ม ดอกไม้จันทร์ ได้ไปอบรมกับสำนักพระราชวังทำดอกไม้ดอกดาดัด ยินดีถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ ต่าง ๆ เช่น ตำบลเชิงทะเล เป็นต้น หรือกรณีกลุ่มขนมทองพับโบราณ เป็นวิทยากรอบรมให้แก่นักเรียน โรงเรียนวัดศรีสุนทร เคยเป็นวิทยากรอบรมขนมดอกจอกให้แก่ผู้สูงอายุในตำบล เป็นต้น และด้านคุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรให้ ความเห็นที่แตกต่างกันน้อยที่สุด (โดยเฉพาะประเด็นสร้างการเปลี่ยนแปลง) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุ ตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าต่างปรับตัวตามสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เช่น การเรียนรู้การตลาดออนไลน์ การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ การเข้าเฟซบุ๊ก ขายออนไลน์ ลาชาด้า ซ้อปี้ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตในด้านต่าง ๆ พบว่าโดยภาพรวม

ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพที่ควรจะเป็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่าผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ให้ความเห็นที่แตกต่างกันในด้านทักษะของผู้ประกอบการมากที่สุด (โดยเฉพาะประเด็นกลุ่มการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุในตำบลศรีสุนทรประกอบอาชีพ โดยขาดการต่อยอดจากฐานผู้สูงอายุสู่รุ่นลูกหลาน อยากให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสานต่อในการประกอบการ รองลงมาด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น (โดยเฉพาะประเด็นการส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (เทศบาลตำบลศรีสุนทร) มีกองสวัสดิการสังคมที่พร้อมให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุเป็นอย่างดี ทำให้แผนการส่งเสริมอาชีพได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เช่น การประสานงานวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ พัฒนาทักษะเพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจของผู้สูงอายุ และด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าให้ความเห็นที่แตกต่างกันน้อยที่สุด (โดยเฉพาะประเด็นท้าทายกับสิ่งที่ไม่รู้จักและสร้างอนาคตอย่างต่อเนื่อง) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าต่างเผชิญกับประเด็นท้าทายกับสิ่งที่ไม่รู้จัก เช่น สถานการณ์โควิด-19 ทำให้ต้องปรับตัวในวิถีชีวิตใหม่ การใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนที่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในการติดต่อสื่อสาร การใช้ชีวิต การซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งนำมาสู่การนำเสนอขายออนไลน์ การไลฟ์สด และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับอำนาจ ปิ่นพิลา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น และกำหนดแนวทางการเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พบว่า กระบวนการเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ความรอบรู้แห่งตนและการคิดอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ การหาผู้สืบทอด 2) วิสัยทัศน์ร่วมกัน ได้แก่ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง และรักษาความสมดุลระหว่างความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3) แบบแผนความคิดและการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้จากบรรพบุรุษ และเครือข่ายชุมชน เพื่อพัฒนาการดำรงชีวิต สำหรับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ควรเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การดูแลสุขภาพ การใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมในสังคมผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ และสร้างคุณค่าตนเอง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวแตกต่างกับอัจฉราภรณ์ สนามพล, อุเทน ลาพิงค์, พระสุทธิสารเมธี, ณรงค์ศักดิ์ ลุนสํารอง และประวิทย์ วันตา (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรภูมิปัญญาล้านนาของผู้สูงอายุในชมรมสมุนไพรจาวยอง วัดป่าตาล ตำบลบวกค้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรเกิดจากความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์ ปรมาจารย์ชุมชน และผู้สูงอายุ จนก่อตั้งชมรมสมุนไพรจาวยอง มีการต่อยอดกับภาคีเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสุขจากการมีส่วนร่วม พัฒนาจิตใจ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ในกรณีการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตนั้น บทบาทสำคัญเป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ในทัศนะของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรกับลูกค้าที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทรมีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.30 จำนวน 3 รายการ เป็นด้านทักษะของผู้ประกอบการ จำนวน 2 รายการ ได้แก่ กลุ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และกลุ่มทักษะการบริหารจัดการ และด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพ

บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 รายการ ได้แก่ การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ โดยการส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับความเห็นของการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวแทนผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำหรือสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เห็นว่า ควรฝึกอบรมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะใหม่ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความถนัด และสนใจของผู้สูงอายุ พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยี และส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง ด้วยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ผู้สูงอายุในตำบลศรีสุนทรประกอบอาชีพ โดยขาดการต่อยอดจากรุ่นผู้สูงอายุรุ่นลูกหลาน อยากให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสานต่อในการประกอบการ ด้วยเหตุนี้ คนรุ่นใหม่ที่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีควรมาช่วยในการพัฒนาการตลาดออนไลน์ เพื่อให้ผู้สูงอายุเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายได้หลากหลาย และเพิ่มโอกาสในการขายได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการผู้สูงอายุต้องสร้างจุดเด่น เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความแตกต่างกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีอยู่ในท้องตลาด ทั้งนี้การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนก็มีบทบาทที่สำคัญเช่นเดียวกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (เทศบาลตำบลศรีสุนทร) ควรให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุอย่างดี ควรประสานงานวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ พัฒนาทักษะเพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจของผู้สูงอายุ โดยร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหารพื้นเมือง ขนมพื้นเมือง งานหัตถกรรม ให้มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์เป็นเอกลักษณ์ หรือการสาธิตวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เพื่อสร้างความแตกต่างและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจท่องเที่ยวชุมชนและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน และภาคเอกชนให้การสนับสนุนด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สอดคล้องกับ Backman, Karlsson & Kekezi (2019) ที่ได้รวบรวมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคู่มือการวิจัยเรื่องการประกอบการและการสูงวัย (Introduction to the Handbook of research on entrepreneurship and aging) พบว่า การศึกษาและการฝึกอบรมช่วยเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้ประกอบการ โดยมอบทักษะ การรับรอง และพัฒนาความกล้าแสดงออก ผู้สูงอายุจึงมีความเชี่ยวชาญจากประสบการณ์หลากหลายทั้งทางเทคนิค อุตสาหกรรม การบริหาร และการเริ่มต้นธุรกิจ รวมทั้งสอดคล้องกับ ชลิดา แยมศรีสุข (2566) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเสริมสร้างอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดภูเก็ต” พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการเสริมสร้างอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดภูเก็ต คือ การสร้างพื้นที่ให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน และส่งเสริมการใช้ทักษะ ประสบการณ์เดิมในการถ่ายทอดและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ นนทะเสน, ประมุข ศรีชัยวงศ์ และกมลพรพรณ นนทะเสน (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการสร้างงานสร้างอาชีพด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำผัดทอง ปลอดภัย บ้านโคกกอง ตำบลโนนสะอาด อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ” พบว่า การผสมผสานภูมิปัญญาผู้สูงอายุ กับ องค์ความรู้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ พร้อมการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการช่วยสร้างรายได้ ความมั่นคงทางอาชีพ และสุขภาพที่ดี นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผู้ประกอบการ และส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจมีอุปสรรคดังเช่นกรณีกิจการผู้สูงอายุ (2564) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ ว่ามีอุปสรรค 4 ประการ ได้แก่ 1) ทศนคติต่อผู้สูงอายุ 2) ความพร้อมด้านสุขภาพ 3) สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย 4) กฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไป ซึ่งทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต จากการวิจัยที่บูรณาการกับการเรียนการสอน และการบริการวิชาการแก่สังคม จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะและคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และ 2) ด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

ด้านทักษะและคุณลักษณะของผู้ประกอบการ	ด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
ประเด็นที่ควรพัฒนา มีดังนี้ 1) การพัฒนาทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ เน้นการอบรมทักษะใหม่ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ความถนัดและความสนใจ พร้อมอบรมการบริหารจัดการธุรกิจ บนฐานทุนทรัพยากรธรรมชาติ 2) การส่งเสริมผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีการตลาดออนไลน์ และพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างเอกลักษณ์ 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ และมาตรฐานคุณภาพ ให้สม่ำเสมอ และปลอดภัย	ประเด็นที่ควรพัฒนา มีดังนี้ 1) การสร้างเครือข่ายการค้าและการท่องเที่ยว โดยการรวมกลุ่มอาชีพ เชื่อมโยงผู้ประกอบการในชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน 2) การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน โดยการสนับสนุนเงินทุน ตลาด การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ และพื้นที่จัดจำหน่าย พร้อมเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชน

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต

จากแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต กล่าวได้โดยสรุปว่า ให้ความสำคัญกับการพัฒนา 1) ด้านทักษะและคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และ 2) ด้านกระบวนการส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยความสำเร็จเกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดง สำนักงานเกษตรอำเภอดง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุนทร) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (เทศบาลตำบลศรีสุนทร) ภาคธุรกิจเอกชน (ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก) ชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนในชุมชน และสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต) บูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ การพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต เป็นประเด็นหนึ่งในการพัฒนาตามโครงการวิจัยการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งครอบคลุมทั้งการพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร

อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต บนพื้นฐานการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันทางการศึกษาต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร พบว่า ค่า PNI Modified เท่ากับ 0.28 เมื่อพิจารณา รายชื่อมีค่า PNI Modified เท่ากับ 0.30 จำนวน 3 รายการ ได้แก่ กลุ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มทักษะการบริหารจัดการ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลศรีสุนทร) และชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมกับภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง สำนักงานเกษตรอำเภอถลาง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุนทร) ภาคธุรกิจเอกชน (ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก) และสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต) ควรฝึกอบรมผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร ในประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร ควรฝึกอบรมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และทักษะใหม่ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความถนัดและสนใจของผู้สูงอายุ พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง ด้วยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลศรีสุนทร) และชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และสถาบันการศึกษาในการให้คำปรึกษา การพัฒนาทักษะอาชีพ การรวมกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ การบริหารจัดการกลุ่มอย่างยั่งยืน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การจัดการธุรกิจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร ควรเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ เช่น ทำมาลัยขอมือ จัดช่อดอกไม้สักการะท้าวเทพกระษัตรีท้าวศรีสุนทร โดยใช้วัตถุดิบในชุมชน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับรายได้ผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชมรมผู้สูงอายุในตำบลที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความต้องการจำเป็นของชุมชน รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลในการพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จในการรวมกลุ่มอาชีพของผู้ประกอบการสูงอายุตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของงานวิจัยนี้เกิดขึ้นได้ด้วยงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ความร่วมมือและการสนับสนุนในการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เทศบาลตำบลศรีสุนทร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง สำนักงานเกษตรอำเภอถลาง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสุนทร ประธานและคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีสุนทร ประธานและคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ และภาคีเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน (2562). *การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). สถิติผู้สูงอายุ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 แยกตามตำบล. สืบค้นวันที่ 31 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/238>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *อาชีพผู้สูงอายุ งานอดิเรกผู้สูงอายุทำอะไรให้ได้เงิน*. สืบค้นวันที่ 23 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/483>
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). *แนวทางการส่งเสริมอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- จิตรระวี ทองเถา และคณะ (2567). การพัฒนาหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม*, 25(2), 15-26.
- ชลิดา แยมศรีสุข. (2566). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเสริมสร้างอาชีพของผู้สูงอายุจังหวัดภูเก็ต. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(3), 31.
- เทศบาลตำบลศรีสุนทร. (2562). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565)*. ภูเก็ต: เทศบาลตำบลศรีสุนทร
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์.
- ประสิทธิ์ นนทะเสน, ประมุข ศรีชัยวงษ์ และกมลพรรณ นนทะเสน. (2565). การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการสร้างงานสร้างอาชีพด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำผัดทอง ปลอดภัย บำบัดสารพิษ บ้านโคกก่อ ตำบลโนนสะอาด อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 2(4), 221-240
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) พ.ศ.2561. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 59ก. หน้า 27.
- พายุ นาวาคุระ. (2564). *แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี*. *มนุษยสังคมสาร (มสส.)*, 19(3), 21-42.
- วาทีต อินทุลักษณ์. (2565). *การจัดการเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ศิริพร จิรวรรณกุล. (2552). *การวิจัยเชิงคุณภาพด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- สมคิด บางโม. (2559). *การเป็นผู้ประกอบการ Entrepreneurship*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เอสเค บุ๊คส์.

- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2565). ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMA). สืบค้นวันที่ 31 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.tpmapi.in.th/2565/83>
- สำนักงานแรงงานจังหวัดภูเก็ต. (2563). สถานการณ์ด้านแรงงานจังหวัดภูเก็ต ไตรมาส 2 ประจำปี 2563 (เมษายน – มิถุนายน 2563). ภูเก็ต: สำนักงานแรงงานจังหวัดภูเก็ต.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภางค์ จันทวนิช. (2559). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2546). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉราภรณ์ สนามพล, อุเทน ลาพิงค์, พระสุทธิสารเมธี, ณรงค์ศักดิ์ ลุนส์โรง และปุระวิชญ์ วันตา. (2565). การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุในชมรมสมุนไพรจาวยอง วัดป่าตาล ตำบลบวักค่าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(9), 360-372.
- อัญชลี ชัยศรี และสุนทร ปัญญะพงษ์. (2568). การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มแรงงานนอกระบบ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 15(2), 381-396.
- อำนวย ปิ่นพิลา. (2563). การเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 14(3), 155-164.
- อำพร ผสมทรัพย์. *ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้*. (20 เมษายน 2565). สัมภาษณ์.
- Backman, M., Karlsson, C., Kekezi, O. (2019) Introduction to the Handbook of Research on Entrepreneurship and Aging In: M. Backman, C. Karlsson & O. Kekezi (ed.), *Handbook of research on entrepreneurship and aging* (pp. 1-22). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Fachinger, H. (2019). Senior Entrepreneurship. Self-employment by Older People an Uncharted Territory. *Zagreb International Review of Economics and Business*, 22(1), 95-106.
- Gimmon, E., Yitshaki, R. & Hantman, S. (2018). Entrepreneurship in the third age: retirees' motivation and intentions. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 34(3), 267-288.
- Hisrich, R.D., Peters, M.P. & Shepherd, D.A. (2020). *Entrepreneurship*. (11th ed.). NY: McGraw Hill Education.
- Kuratko, D.F. (2017). *Entrepreneurship: Theory, Process, Practices*. (10thed.). Australia: Cengage Learning.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. (3rd ed.). NY: Harper.